

مقدمه

۱. «خطابات قانونیه»، از زمره‌ی مهم‌ترین یافته‌های علمی امام خمینی (قدس سره) و از جمله‌ی پربارترین مبانی اختصاصی ایشان است. تا آنجا که فرزند شهید امام، آیت الله سید مصطفی خمینی درباره آن می‌نویسد:

و لعمری، إنّ من ألقى حجاب العناد، و تدبّر بعین الإنصاف و السداد، لا يتمكّن من رفض هذه البارقة الملكوّية التي تنحلّ بها كثير من المعضلات، و أساس طائفة من المشكلات، فللّهِ تعالى درّه، و عليه أجره، جزاه الله خيراً، و رزقنا الله تعالى بطول بقاء وجوده الشريف ما هو المأمول و المرتجى.^۱

۲. متأسفانه این بارقه‌ی الهی، در میان شاگردان امام خمینی (قدس سره) چندان جدی گرفته نشده است و تا جایی که می‌توان گفت، جز شهید خمینی، کسی در میان شاگردان ایشان، به شرح و نقد و بررسی این نظریه به صورت تفصیلی اقدام نکرده است. البته در سال‌های اخیر به همت مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (قدس سره)، این مسئله در مقابل بزرگان قرار گرفته است و ایشان به فراخور توان و حوصله خویش آن را بررسی کرده‌اند؛ ولی جدا از اینکه این تلاش‌ها نتوانسته است، ابعاد اصولی مسئله

۱. خمینی، سید مصطفی؛ تحریرات فی الأصول، ج ۳، ص ۴۵۵.

را تا حدّ نیاز معلوم کند، باید اذعان کرد که این پژوهش‌ها از حدّ تبیین مسئله‌ای اصولی فراتر نرفته است و چالش‌های ابعاد این مبنای مهم را در فقه پی نگرفته است.

۳. نگارنده این سطور به جهات متعدد، همت خویش را در مباحث علمی خود، مصروف بازخوانی و شرح و نقد آثار امام بزرگوار(س) کرده است، و در بحث علم اصول فقه به شرح کلمات امام در کتاب *مناهج الوصول* اشتغال دارد و به همین جهت در سیر مباحث خود، بخش زیادی از سال تحصیلی ۹۸ - ۹۹ را به بررسی نظریه خطابات قانونیه اختصاص داد و امیدوار است که بتواند در آینده نیز ثمرات این بحث را در علم فقه پی‌گیری کند.

۴. خطابات قانونیه را نباید به عنوان یک قاعده‌ی اصولی یا حتی «گفتمان اصولی» به حساب آورد، بلکه این مهم یک «ایماژ» است و صد البته از این نظر منظر است که می‌تواند تأثیری بسیار عمیق بر جای گذارد؛ تبدیل نگاه از نظام‌واره‌ی «مولا و عبد» به نظام‌واره‌ی «قانون و شهروند»، قطعاً تأثیراتی بزرگ را حتی فراتر از فقه و اصول می‌تواند موجب شود.

۵. برادرانم حضرات آیات مسیح بروجردی و علی راستی کاشانی در مباحثاتی که با هم داشته‌ایم، بحث را ارتقاء بخشیده‌اند و آیت‌الله جواد فاضل لنکرانی، با مطالعه‌ی دقیق جزوات اولیه، نظرات انتقادی خود را به‌صورت مکتوب و مفصل به این‌جانب ارائه کرده‌اند که یقیناً بر غنای کار افزوده است.

۶. این مباحث را دو تن از دوستان، حجج اسلام و المسلمین آقایان سید محمود صادقی و محمود شهیدی، با استفاده از جزوات و مطالبی که در درس القاء شد، تقریر کرده‌اند و پس از نگارش نیز مجدداً محصول کار آن‌ها، بازبینی‌هایی یافت. آنچه پیش روی شماست نتیجه این زحمات است که جا دارد، از همه ایشان، به خصوص حضرات آقایان صادقی و شهیدی به صورت ویژه تشکر کنم؛ محبت ایشان و توانمندی علمی آن‌ها و دقت و وقت‌گذاری ایشان، صد البته موجب امتنان بسیار است.

۷. در پایان از خدای متعال عاجزانه استدعا دارم تا روح مطهر امام عظیم الشان را با اولیای خویش محشور دارد، و عالمان برجسته‌ای را که در این کتاب بدان‌ها توجه شده، مشمول رحمت خود قرار دهد و به همه ما توفیق زندگی بهتر و حیات طیبه عنایت فرماید.

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

سید حسن خمینی

قم - یکم مرداد ۱۴۰۰